

Directions of Implementation of Foreign Experience in the Development of Electronic Government in the Sphere of Public Administration in Ukraine

UDC: 35.085

DOI: <https://doi.org/10.15421/152330>

Yusifbeyli Rashid Rasul Ogly

Ph.D. Student, <https://orcid.org/0000-0001-5623-0129>, rasul.ogly.2020@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

Abstract

The article proposes to consider the development trends of e-government on the example of states in which they acquire a different refraction due to political and cultural specificity. Such an approach allows tracing the influence of national characteristics on the use of ICT in the public sector, as well as taking into account the socio-political context. To solve these tasks, it is desirable to consider the development of e-government practices in the USA, China, Korea and Australia in the context of their implementation in Ukraine. According to the author's research, the United States of America was one of the first in the development of electronic government, in which the term "electronic government" was first proposed and introduced into official use by US Vice President A. Gore, which gained global significance.

Regarding the primacy of the United States of America in e-government in the public sector, the results of a survey by the Institute of e-Governance at Waseda University in Tokyo are confirmed. In their opinion, "the USA ranks first among the largest countries in the development of e-government. ICT policy in the US public sector has focused efforts on providing quality services to the public and increasing the productivity and efficiency of ICT users.

Such studies motivated the author of the article to determine the positive aspects of the US in the development of e-governance in the field of public administration and possible directions of implementation of their experience in Ukraine.

The author of the article pays special attention to the Digital Government Strategy in the USA, which is based on a three-level organization model: information level, platform level, and presentation level. The author also determines that among the features of the American e-government model, there are four principles of digital government that ensure the implementation of the Strategy, in particular - an information-oriented approach, the principle of a common platform, the principle oriented to the user, the principle of security and confidentiality.

The article also singles out the existing shortcomings in the field of e-government development in the USA, with the aim of their further minimization in Ukraine.

Keywords: e-government, digital government, US Digital Government Strategies, public management and administration

Напрями імплементації зарубіжного досвіду з розвитку електронного врядування в сфері публічного управління в Україні

Юсіфбейлі Рашид Расул Огли

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Анотація

В статті запропоновано розглянути тенденції розвитку е-урядування на прикладі держав, в яких вони набувають різне переломлення в силу політичної та культурної специфіки. Подібний підхід дозволяє простежити вплив національних особливостей на використання ІКТ в державному секторі, а також врахувати соціально-політичний контекст. Для вирішення зазначених завдань бажано розглянути розвиток практик електронного врядування в США, Китаї, Кореї та Австралії в контексті їх імплементації в Україні. За дослідженнями автора Сполучені Штати Америки виступили одними із перших у розвитку електронного врядування, в яких вперше був запропонований та введений в офіційне вживання віце-президентом США А. Гором термін «електронне врядування», що набув світового значення.

Щодо першості Сполучених Штатів Америки в електронному врядуванні в державному секторі підтверджують результати опитування Інституту електронного управління при університеті Васеда в Токіо. На їх думку «США посідають перше місце серед найбільших країн у розвитку електронного врядування. Політика ІКТ у державному секторі США зосередила зусилля на наданні якісних послуг населенню та підвищенні продуктивності та ефективності користувачів ІКТ».

Саме такі дослідження мотивували автора статті визначити позитивні сторони США з розвитку електронного врядування в сфері публічного управління та можливі напрями імплементації їх досвіду в Україні.

Особливу увагу автор статті приділяє Стратегії цифрового врядування у США, яка заснована на трирівневій моделі організації: інформаційний рівень, рівень платформ, презентаційний рівень. Також автор визначає, що серед особливостей американської моделі електронного врядування функціонують чотири принципи цифрового уряду, які забезпечують реалізацію Стратегії, зокрема - інформаційно-орієнтований підхід, принцип загальної платформи, принцип, орієнтований на користувача, принцип безпеки та конфіденційності.

В статті також виокремлено існуючі недоліки в сфері розвитку електронного врядування в США, з метою їх подальшої мінімізації в Україні.

Ключові слова: електронне врядування, цифровий уряд, Стратегії цифрового врядування США, публічне управління та адміністрування

Стаття надійшла / Article arrived: 01.08.2023

Схвалено до друку / Accepted: 31.10.2023

Вступ.

Електронне врядування в США виникло в контексті реформ державного управління, які проводилася в 1990-х роках, і передбачав вдосконалення зворотного зв'язку між урядом і суспільством, підвищення ефективності бюрократичних відомств, більш широке залучення населення в прийняття політичних рішень. Основними документами, що визначають напрямки та особливості розвитку електронного уряду в США, стали закон "Про електронний уряд" 2002 року і Стратегія цифрового уряду.

Адміністративно-бюджетне управління адміністрації президента США відповідно до вимог закону щорічно доповідає про статус розвитку електронного урядування Конгресу.

У доповіді за 2015 фінансовий рік вказувалося, що проекти, що фінансуються зі спеціалізованого фонду, реалізовувалися за трьома напрямками: заходи щодо забезпечення більшої доступності для суспільства інформації та послуг федерального уряду; заходи, спрямовані на полегшення взаємодії суспільства і федерального уряду при отриманні державних послуг, соціальних виплат, веденні підприємницької діяльності, доступу до інформації та інших форм взаємодії із владою; заходи, що забезпечують отримання вигоди від використання ІКТ федеральними органами влади при поширенні інформації між собою, так і з місцевими органами влади (General Services Administration, 2019).

Виходячи з цього, позитивний досвід США щодо розвитку електронного врядування є цінним для України, а дослідження Стратегії електронного врядування та інструментарію у державах з дійсно піонерським досвідом у цій сфері (передусім у США, яка незмінно називається одними зі світових лідерів у сфері реалізації е-урядування) є цілком актуальним, оскільки дозволить у перспективі з'ясувати та описати додаткові фактори, що знижують ефективність модернізаційних спроб у сфері впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у публічне управління за вітчизняних умов трансформованого суспільства, та усунути чи принаймні знизити їх негативний вплив (Онуфрієнко, 2019).

Розуміння цього зумовлює формулювання комплексної мети пропонованої статті, а саме: проаналізувати зміст розвитку електронного врядування у сфері публічного управління та адміністрування в Україні, як важливий етап концептуалізації та реалізації е-урядування в США, що визначив основну парадигму північноамериканського державотворення на початку XXI ст., та простежити специфіку

імплементатії «Відкритого уряду» в до запитів розвинутого інформаційного суспільства.

Метою статті є визначення напрямів імплементатії зарубіжного досвіду з розвитку електронного врядування в Україні.

Аналіз досліджень і публікацій. Важливою джерельною базою для нашого дослідження стали публікації таких учених, як К. Макнатт, М. Кітсінг, Р. Гібсон, С. Уорд та ін. Серед авторів, які заклали основи наукового розуміння електронного урядування, можна назвати Т. Беккера, К. Беллами, Дж. Тейлора, Дж. Гарсона, Дж. Фоунтейна, Д. Норріса. Переваги е-урядування аналізуються в наукових працях австрійських дослідників Р. Транумюллера, Х. Ортофера та Х. Гібера. Теоретичні основи концепції е-урядування розглядалися в роботах Р. Катца, Ю. Масуда, М. Пората, Т. Стоньєра та ін.

Аналіз концепції розвитку електронного врядування як важливого елемента системи публічного управління та адміністрування розглядається у роботах Н. Дніпренко, С. Квітки, І. Клименко, А. Неділька, М. Сопілко, Р. Сай, А. Семенченка, С. Чукут та інших. Організаційно-правові засади щодо забезпечення е-урядування в контексті сучасних викликів – відображено у наукових працях Є. Калішенка, Т. Камінської, А. Камінського, О. Карпенка, В. Ключевського, О. Костенка, О. Онуфрієнка (Онуфрієнко, 2019); методичні підходи до аналізу процесів е-урядування, що є основою процесів моніторингу ефективності здійснення реформ у сфері державного управління, у наукових доробках О. Андрєєвої (Андрєєва, & Стецюк, 2020), І. Лопушинського, М. Міхальнової, Я. Олійник, Н. Павлутенко, М. Пасічник, А. Семенова, К. Синицького, О. Дубаса, П. Клімушина, А. Семенченка, А. Серєнока та інших. Проблематиці е-урядування в системі публічного управління присвятили свої праці О. Баранов, С. Гайдученко, І. Жилиєв, О. Ємельяненко, С. Квітка (Квітка, Новіченко, & Бардах, 2021; Квітка, Титаренко, & Мазур, 2019), І. Куспляк (Куспляк, 2011), Ю. Довбуш, О. Кудрявцев, С. Бойчун, Л. Малишенко, Ю. Мазурок, А. Осьмак, Ю. Соломко та інші.

Особливості вдосконалення технологій е-урядування з позицій протидії корупції в органах публічної влади – досліджено в працях Ю. Бисаги, В. Дрешпака, Н. Корчак (Корчак, 2022), О. Романчук, А. Семенченка, А. Журавльова та ін.

Однак вивчення зарубіжного досвіду з проблем розвитку електронного врядування в публічному управлінні та адмініструванні задля його імплементатії в Україні в контексті

інтеграційних процесів в ЄС та в умовах воєнного стану є малодослідженими, що й підтверджує актуальність дослідження.

Результати дослідження.

Залежно від історичних факторів (менталітету) та способів взаємодії влади та громадян у сфері публічного управління та адміністрування науковці та практики виокремлюють *два підходи до типологізації моделей е-урядування* (Чукут, & Загвойська, 2011).

Перший підхід виокремлює: західну і східну моделі формування е-урядування, особливостями яких є процес реформування публічного управління в західних країнах, реорганізація органів публічної влади на основі принципів “нового державного управління” та створення “відкритої та чуйної держави”.

Проекти запровадження електронного урядування у східних штатах (Сінгапур, Республіка Корея тощо) реалізуються на основі принципів традиціоналізму (конфуціанства) та “раціональної бюрократії”.

Другий підхід, який на нашу думку є більш об’єктивним, визначає три основні моделі функціонування електронного урядування: континентально-європейську (європейські країни); англо-американську (США, Великобританія, Канада); азіатську (країни Азії). Ними надбано прогресивний досвід, правильне використання якого дозволяє заощадити час і ресурси, зменшити кількість помилок, вирішити проблеми взаємодії, стандартизувати та уніфікувати національні системи е-урядування з міжнародними практиками в Україні. Використовуючи цей прогресивний зарубіжний досвід щодо розвитку е-урядування в сфері публічного управління та адміністрування, необхідно насамперед висвітлити тенденції, принципи, підходи.

Процес публічного управління зарубіжних демократичних країнах знаходиться на стадії постійного динамічного вдосконалення та адаптації до реальних умов розвитку державотворчих процесів.

У цій моделі діяльність та управління наднаціональними структурами та органами влади орієнтовані на потреби громадян – користувачів мереж та інформаційних систем (швидке отримання якісних послуг, доступ до публічної інформації, участь у формуванні державної політики), що є орієнтиром на стратегічне планування. Ця модель знайшла підтвердження в Стратегії цифрового уряду Сполучених Штатів (U.S. Office of the Vice President, 1993), основними завданнями якої в цій сфері виступають:

- забезпечення доступу суспільству до офіційної інформації та державних послуг в будь-якому місці, в будь-який час, з використанням будь-якого пристрою

- у зв’язку з цим в документі наводяться дані про значне зростання частки користувачів мобільних пристроїв в порівнянні з персональними комп’ютерами;

- сприяння використанню державними органами нових технологій, пристроїв, додатків до гаджетів і відомостей надійним і доступним способом;

- стимулювання використання офіційної інформації для підтримки інноваційної діяльності в масштабах країни і поліпшення якості державних послуг, що надаються суспільству .

Доцільно зазначити, що Стратегія цифрового урядування у США заснована на трирівневій моделі його організації (U.S. Office of Management and Budget, 2001).

Інформаційний рівень включає структуровану (перепис, дані про зайнятість населення) і неструктуровану (прес-релізи, бюлетені, інструкції) інформацію.

Рівень платформ, який складається з систем і процесів управління даними (системи керування змістом, розробка програм та послуг для забезпечення ключових інформаційно-комунікаційних функцій суспільного значення, розробка апаратної інфраструктури).

Презентаційний рівень визначає спосіб організації інформації і її сприйняття користувачами. На ньому формуються вимоги до форм надання урядових відомостей в електронному вигляді, включаючи інтернет-сайти, мобільні додатки та інші способи поширення інформації.

Трирівнева модель дозволяє відокремити завдання із накопичення даних від їх розповсюдження, тим самим синхронізуючи одноразове створення інформаційного продукту з можливістю повторного його подальшого використання.

Особливістю американської моделі електронного урядування є те, що вона базується на чотирьох принципах, закладених у стратегії США щодо цифрового уряду (Онуфрієнко, 2019), а саме:

Інформаційно-орієнтований підхід охоплює перехід від управління документами та обміну ними до обробки дискретних даних, які можна легко ідентифікувати, передати, класифікувати та представити. Впровадження здійснюється шляхом структурування наявної інформації, а потім співвіднесення структурованої інформації з перевіреними метаданими. Інформація стає

зручною для обробки та обміну між державними органами та суспільством, незалежно від того, як ця інформація передається та отримується. Як результат, охоплення та якість державних послуг зростає, а можливості та ресурси для їх отримання розширюються;

Принцип загальної платформи зосереджений на створенні відкритого інформаційного середовища та загальної технологічної інфраструктури для більш ефективної спільної роботи учасників та користувачів електронного урядування, зменшення бюджетних витрат, застосування єдиних стандартів та забезпечення узгодженості відділів у створенні та використанні офіційної інформації. Це дозволяє уникнути дублювання даних, знань, технологій та інформаційних систем та пришвидшити розробку нових додатків та послуг;

Принцип, орієнтований на користувача, передбачає, що вся діяльність електронного урядування в кінцевому рахунку спрямована на задоволення потреб споживачів послуг. Він включає постійний аналіз потреб громадян та суб'єктів господарювання, формування доступного інформаційного змісту офіційних ресурсів, розширення каналів взаємодії з ними, використання простої та зрозумілої мови спілкування з населенням, створення та постійне використання інструментів зворотного зв'язку. Усі ці зусилля мають забезпечити отримання громадянами та приватними компаніями державних послуг та інформації від федерального уряду на рівнях, що конкурують з комерційними послугами;

Принцип безпеки та конфіденційності вимагає забезпечення безпеки даних та надійності надання електронних послуг без відмови від прозорості та підзвітності державних органів. Відкрите інформаційне середовище та нові технології несуть потенційні ризики зловживання приватною інформацією та порушення конфіденційності охоронюваних законом таємниць, що збільшує державні витрати на захист персональних даних, захищає права приватного життя громадян та унеможливує доступ до обмеженої інформації (Онуфрієнко, 2019).

Тим часом, у дослідженнях з розвитку електронного урядування у США звертаємо увагу на таких недоліках (General Services Administration, 2019) як:

1) відсутність співпраці між національними та регіональними органами влади в організації електронного урядування в США через специфічний характер федеральної устрою

країни, що перешкоджає формуванню єдиної платформи для взаємодії влади окремих районів з федеральним урядом:

2) через географічні, політичні, соціальні та фінансові відмінності успішні проекти електронного урядування не завжди реалізуються в усіх частинах країни.

3) місцева влада не завжди настільки ефективно надає електронні послуги через меншу інституціоналізацію, відсутність достатньої кількості кваліфікованих фахівців на муніципальних посадах.

При тому, що залежність суспільних благ електронного уряду від характеристик самого суспільства, включаючи рівень комп'ютерної грамотності, вік та освіченість громадян, диктують здатність певних верств населення сприймати переваги електронних послуг.

Підвищення прозорості уряду в результаті впровадження ІКТ у діяльність державних установ ілюструється ініціативою "Відкритий уряд", яка реалізується не лише США, а й низкою інших країн. Він передбачає створення системи громадського доступу до інформації про діяльність урядових відомств з метою забезпечення громадського контролю над ними та розробки пропозицій щодо коригування поточного курсу. Уряди демократичних країн мають давню традицію інформувати громадян про свою роботу. Електронні технології розробили новий набір інструментів для вирішення цієї проблеми, який можна використовувати для створення віртуальних платформ для публічного обговорення соціально значущих проблем (General Services Administration, 2019).

В результаті поняття "відкритий уряд" стало одним з основних векторів електронного уряду, спрямованого на сприяння більшій прозорості "відкритого уряду", яке містить три основні вимоги до органів виконавчої влади: прозорість надання інформації про їх діяльність; відкритість до думки громадян; зосередження на роботі з населенням для забезпечення участі громадян у роботі влади (Hyland-Wood, Gardner, & Leask, 2021).

Встановлення подібних цілей в інших країнах призвело до активної ролі Сполучених Штатів у формуванні Міжнародного партнерства з відкритим урядом, яке було сформоване 20 вересня 2011 року в Нью-Йорку. Глави держав та урядів восьми країн (США, Великобританії, Бразилії, Норвегії, Індонезії, Мексики, Філіппін, ПАР) схвалили декларацію про відкритість держави та представили національні плани дій щодо реалізації ініціатив, спрямованих на їх реалізацію. Метою створення цієї установи є забезпечення виконання

державами-учасниками своїх зобов'язань щодо сприяння відкритості органів державної влади, збільшення можливостей громадян брати участь у діяльності державних структур, боротися з корупцією та використовувати нові технології з метою підвищення ефективності вдосконалення державного управління; розвивати в подальшому штучний інтелект в національному та муніципальному управлінні (Чукот, & Загвойська, 2011; Квітка, Новіченко, & Бардах, 2021; Куспльак, 2011).

Особливістю досвіду США у створенні “відкритого уряду” стала активна участь у цій роботі інститутів громадянського суспільства, зокрема такої організації, як Фонд «Sunlight», створеної у 2006 році. Основною метою цього Фонду є використання технологій, відкритих даних, політичного аналізу та журналістики з метою забезпечення більшої відкритості та підзвітності влади. Основна увага приділяється ролі корпоративних фінансів у політичному процесі. Фонд працює не лише в США, а й за кордоном. Тим часом залучення іноземних неурядових організацій (часто разом із місцевими інститутами громадянського суспільства) до питань, що прямо чи опосередковано впливають на внутрішньополітичний процес в інших державах, залишається неприйнятним для їх правлячих еліт. Зокрема, Фонд «Sunlight» бере активну участь у конкурсах фінансування, таких як Школа антикорупційних розслідувань, слухачі якої вчаться “шукати” незадеклароване майно російських чиновників за кордоном, співпрацювати з європейськими, американськими реєстрами власності та закривати бази даних про компанії, отримуючи інформацію від влади, а також інші навички у слідчих діях з питань боротьби з корупцією (Американська торгівельна палата в Україні, 2023).

Під час розробки концепції формування електронного урядування в Україні були узагальнені рекомендації низки національних та міжнародних експертів з цього питання. Вони вказали на необхідність використання електронних технологій та засобів для переходу державного апарату на якісно інший, більш ефективний тип управління, а не на автоматизацію існуючих, громіздких, дорогих та зайвих адміністративних процедур. Це бачення знайшло своє відображення у галузевих стратегіях країн з найбільш прогресивними урядами, таких як “Відповідальний уряд” в Австралії, “Уряд в мережі: покращення обслуговування канадців” у Канаді, “Забезпечення змін” у Новій Зеландії, “Інтегрований уряд” у Сінгапурі, “Трансформаційний уряд” у Великобританії (U.S. Office of Management and Budget, 2001).

Оскільки уряд стає більш “прозорим”, стає меншим і рівень корупції та зловживання службовими повноваженнями. Суспільство стало більш відкритим, демократичні інститути розвиваються інтенсивніше, а інтерес до компаній зростає. Успіх концепції відкритої держави загалом, і відкритого електронного урядування зокрема, залежить від активної громадянської позиції населення, його комп'ютерної грамотності та розвитку телекомунікаційних систем (Корчак, 2022). В умовах інтеграційних процесів України до ЄС, воєнного стану, в державі має бути чітким курс влади на відкритість та підзвітність громадянам, хоче це зустрічає значний спротив місцевої бюрократії, оскільки можливість незаконного збагачення останніх значно впливає на суспільство та громадську думку. За свідченням науковців, переломний момент настає тоді, коли до влади прийде молодь, освічена та мисляча, патріотично налаштована, яка розглядатиме концепцію держави як загальне благо для людей. Використання українською владою Інтернет-ресурсів у сфері державного управління та адміністрування сприятиме формуванню практики двостороннього діалогу між владою та громадянами та залученню громадян до політичного дискурсу. Тому головним завданням влади сьогодні є вже не забезпечення вільного доступу до Інтернету, а пояснення громадянам, а вдосконалення інфо- та кібербезпеки при користуванні електронними державними та муніципальними ресурсами. Тільки тоді одним із наслідків реалізації ідеї електронного урядування буде встановлення інструментів діалогу для офіційної взаємодії між владою та громадянами, заснованими на наданні урядом певної офіційної інформації, що сприяє формуванню загальноприйнятої інформаційної моделі суспільно-політичної участі.

Процес побудови цілісного електронного урядування вимагає обов'язкової комбінації заходів щодо впровадження ІКТ у політичне управління та програм трансформації адміністративної системи в Україні.

Найважливішою частиною політики в обох сферах є спрямованість на потреби громадян та бізнесу. Ефективна програма розвитку електронного урядування в Україні має містити насамперед виявлення інтересів споживачів послуг електронного урядування та розробку змін в адміністративних процесах (одночасно із зміною законодавчої бази та оптимізацією процедур) (Андрєєва, & Стецюк, 2020).

У той же час для конструктивної критики універсальності моделей електронного урядування доцільно визначити конкретні

аспекти та напрямки комп'ютеризації влади, які можуть варіюватися в залежності від соціально-економічних характеристик моделей електронного урядування та в деяких випадках має приземлитися (Юсіфбейлі, 2020). Зокрема, канали зв'язку між громадянами та владою (наприклад, багатофункціональні сервісні центри, колцентри для населення, портали державної служби, мобільні додатки, особистий прийом певних категорій) можуть варіюватися залежно від розвитку інфраструктури та соціально-демографічних характеристики, а також щільність населення.

Розвиток електронного урядування в даний час характеризується кількома тенденціями, які набувають значущості у всьому світі. Включаючи збільшення доступу громадськості до інформації про діяльність органів державної влади та створення ефективних механізмів громадського контролю на їх основі; покращення інституційного середовища для ефективного управління розвитком електронного урядування за допомогою спеціалізованих державних установ та правових норм (Юсіфбейлі, 2021). Ці тенденції проявляються у різних формах і в різній мірі в окремих країнах з урахуванням їх соціально-політичних та культурних особливостей. Рівень економічного розвитку держави, що визначає її спроможність, інфраструктуру та фінансову підтримку розвитку електронного урядування. Нарешті, ефективно запровадження механізмів е-урядування вимагає високого рівня оволодіння інформаційними технологіями не лише представників державної бюрократії, а й широких верств суспільства.

Окрім того, досвід організації е-урядування за кордоном показує, що для вирішення проблеми держава має запроваджувати системний підхід. Правова база та системні зміни в підтримці нових проєктів мають супроводжуватися готовністю національних еліт зосередитись на побудові системи високоякісних, постійно діючих послуг, заснованих на рівності та державних гарантіях, що є відповідальністю уряду перед суспільством,

кожним громадянином та платником податків (Юсіфбейлі, 2021).

Україні також необхідні величезні інвестиції, і лише частина з яких може бути компенсована приватними особами та інвесторами. Системність змін сприяє перегляду правил безпеки та гарантій конфіденційності інформації.

Висновки.

Зарубіжний досвід з розвитку електронного урядування дозволяє Україні мінімізувати збитки та сподіватися на поступове зростання довіри громадськості до держави. Цього можна досягти за рахунок: максимальної прозорості державних перетворень; різноманітності, зручності та ефективності електронних послуг; рівного доступу до джерел інформації; спрощення бюрократичних бар'єрів; гарантування права на апеляцію та розгляд справи у строки, передбачені законодавством; забезпечення контролю за виконанням рішень; посилення ролі громадських організацій у захисті прав громадян.

Однак основним і головним завданням України залишається ліквідація корупції (Корчак, 2022). Зрозуміло, що розвиток електронного урядування в країні буде одночасно заручником цієї проблеми та найефективнішим інструментом її вирішення. З цією метою рекомендовано докорінно переглянути Стратегію присутності України та українського продукту в Інтернеті.

Дисбаланс державного апарату також є одним із негативних факторів стримування розвитку електронного урядування. З огляду на це, українському уряду необхідно приділити особливу увагу структуруванню управлінських рішень, а також максимальній систематизації та створенню єдиного підходу до надання послуг та системи контролю їх якості. Це допоможе закріпити на практиці нові тенденції щодо збереження ресурсів та створити кілька основних, а можливо, і єдиного державного Інтернет-порталу для розподілу повноважень та відповідальності. Особливо це є важливим в контексті євроінтеграційних процесів на умовах воєнного стану в Україні.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Американська торгівельна палата в Україні: офіційний веб-сайт.* (2023). Відновлено з: <https://chamber.ua/ua/team-ua/>
- Андреева, О., & Стецюк, Ю. (2020). Електронне урядування держав АТР: на прикладі Сінгапуру. *Actual trends of modern scientific research. Abstracts of the 4th International scientific and practical conference.* MDPC Publishing, Munich, Germany. (с. 288-294). Відновлено з <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/10/actual-trends-of-modern-scientific-research-11-13.10.20.pdf>
- Чукот, С. А., & Загвойська, О. В. (Eds). (2011). *Інституційні та організаційні засади впровадження електронного урядування: кращі зарубіжні практики.* К.: НАДУ. Відновлено з <http://ktpu.kpi.ua/wpcontent/uploads/2016/02/Institutsijni-ta-organizatsijni-zasadi-vprovadzhennya-e-uryaduvannya.pdf>
- Квітка, С., Новіченко, Н., & Бардах, О. (2021). Штучний інтелект у муніципальному управлінні: вектори розвитку. *Аспекти публічного управління*, 9(4), 85-94. <https://doi.org/10.15421/152140>
- Квітка, С., Титаренко, О., & Мазур, О. (2019). Оцінка стану цифрового розвитку адміністративно-територіальних одиниць Дніпропетровської області. *Аспекти публічного управління*, 7(11), 15-25. <https://doi.org/10.15421/151952>

- Корчак, Н. (2022). Антикорупційні цифрові рішення: досвід України та особливості їх впровадження в умовах воєнного стану. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Державне управління*, 2 (16), 13-16. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2022/16-2/7>
- Куспльак, І. (2011). Зарубіжний досвід впровадження технологій електронного урядування: уроки для України. *Перспективи*, 2, 96-101.
- Онуфрієнко, О. (2019). Архітектура електронного урядування у США: концептуалізація та реалізація ініціативи «е-уряд» президентською адміністрацією ДЖ. Буша-Мол. *Аспекти публічного управління*, 7(8), 37-59. <https://doi.org/10.15421/151940>
- Юсіфбейлі, Р. (2021). Стратегічні напрями розвитку електронного урядування в Україні. *Публічне управління та митне адміністрування*, 2 (29), С.49 -56. <https://doi.org/10.32836/2310-9653-2021-2.8>
- Юсіфбейлі, Р. (2020). Електронне урядування в публічному управлінні та адмініструванні сучасної України. *Публічне управління і адміністрування в Україні*, 20, 99-102. <https://doi.org/10.32843/pma2663-5240-2020.20.17>
- General Services Administration (GSA). (2019). *Chief Information Officers Council (CIOOC)*. Washington, DC. Retrieved from <https://www.gsa.gov/about-us/organization/office-of-governmentwide-policy/office-of-shared-solutions-and-performance-improvement/chief-information-officers-council-cioc>
- U.S. Office of Management and Budget (OMB). (2001, July 18). Citizen-Centered E-Government: Developing the Action Plan (OMB Memorandum M-01-28). Washington, DC. Retrieved from <https://www.whitehouse.gov/wpcontent/uploads/2017/11/2001-M-01-28-Citizen-Centered-E-Government-Developing-the-Action-Plan.pdf>
- U.S. Office of the Vice President. (1993). From Red Tape to Results: Creating a Government That Works Better & Costs Less. Report of the National Performance Review. Washington, DC. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED384294.pdf>
- The White House. (1999). *Memorandum for the heads of executive departments and agencies, electronic government*. Washington, DC. Retrieved from <https://www.govinfo.gov/content/pkg/WCPD-1999-12-27/pdf/WCPD-1999-12-27-Pg2641.pdf>
- The White House. (1999). *Memorandum for the heads of executive departments and agencies, the Use of Information Technology to Improve our Society*. Washington, DC. Retrieved from <https://www.govinfo.gov/content/pkg/wcpd-1999-12-27-pg2639.pdf>
- The White House. (2002). *The President's management agenda*. Washington, DC. Retrieved from <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/omb/budget/fy2002/mgmt.pdf>
- Hyland-Wood, B., Gardner, J., & Leask, U. K. H. (2021). Toward effective government communication strategies in the era of COVID-19. *Humanities & Social Sciences Communications*, 8(1):30. <https://doi.org/10.1057/s41599-020-00701-w>

REFERENCES

- Andreeva, O., & Stetsiuk, Y. (2020). E-governance in the Asia-Pacific region: the case of Singapore. *Actual trends of modern scientific research. Abstracts of the 4th International scientific and practical conference. MDPC Publishing, Munich, Germany*. (pp. 288-294). Retrieved from <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/10/actual-trends-of-modern-scientific-research-11-13.10.20.pdf>
- General Services Administration (GSA). (2019). Chief Information Officers Council (CIOOC). Washington, DC. Retrieved from <https://www.gsa.gov/about-us/organization/office-of-governmentwide-policy/office-of-shared-solutions-and-performance-improvement/chief-information-officers-council-cioc>
- Hyland-Wood, B., Gardner, J., & Leask, U. K. H. (2021). Toward effective government communication strategies in the era of COVID-19. *Humanities & Social Sciences Communications*, 8(1):30. <https://doi.org/10.1057/s41599-020-00701-w>
- Chukut, S., & Zagvoyska, O. (2011). *Institutional and organizational principles of e-government implementation: best foreign practices*. K.: NADU, 2011. 172 c. Retrieved from <http://ktpu.kpi.ua/wpcontent/uploads/2016/02/Institutsijni-ta-organizatsijni-zasadi-vprovadzhenyia-e-uryaduvannya.pdf>
- Korchak, N. (2022). Anti-corruption digital solutions: Ukraine's experience and peculiarities of their implementation under martial law. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Series: Public Administration*, 2 (16), 13-16. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2022/16-2/7>
- Kusplyak, I. (2011). Foreign experience in implementing e-government technologies: lessons for Ukraine. *Perspectives*, 2, 96-101.
- Kvitka, S., Novichenko, N., & Bardakh, O. (2021). Artificial intelligence in municipal management: vectors of development. *Public Administration Aspects*, 9(4), 85-94. <https://doi.org/10.15421/152140>
- Kvitka, S., Titarenko, O., & Mazur, O. (2019). Assessment of the state of digital development of administrative-territorial units of Dnipropetrovska oblast. *Public Administration Aspects*, 7(11), 15-25. <https://doi.org/10.15421/151952>
- Onufrienko, O. (2019). Architectonics of e-government in the United States: conceptualization and implementation of the e-government initiative by the Presidential Administration of George W. Bush. *Public Administration Aspects*, 7(8), 37-59. <https://doi.org/10.15421/151940>
- The American Chamber of Commerce in Ukraine: official website*. (2023). Retrieved from <https://chamber.ua/ua/team-ua/>
- The White House. (1999). Memorandum for the heads of executive departments and agencies, electronic government. Washington, DC. Retrieved from <https://www.govinfo.gov/content/pkg/WCPD-1999-12-27/pdf/WCPD-1999-12-27-Pg2641.pdf>
- The White House. (2002). The President's management agenda. Washington, DC. Retrieved from <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/omb/budget/fy2002/mgmt.pdf>
- U.S. Office of Management and Budget (OMB). (2001, July 18). Citizen-Centered E-Government: Developing the Action Plan (OMB Memorandum M-01-28). Washington, DC. Retrieved from: <https://www.whitehouse.gov/wpcontent/uploads/2017/11/2001-M-01-28-Citizen-Centered-E-Government-Developing-the-Action-Plan.pdf>
- U.S. Office of the Vice President. (1993). From Red Tape to Results: Creating a Government That Works Better & Costs Less. Report of the National Performance Review. Washington, DC. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED384294.pdf>
- Yusifbeyli, R. (2020). E-government in public administration and management of modern Ukraine. *Public management and administration in Ukraine*. Issue 20, 99-102. <https://doi.org/10.32843/pma2663-5240-2020.20.17>
- Yusifbeyli R. (2021). Strategic directions of e-government development in Ukraine. *Public Administration and Customs Administration*, 2 (29), 49-56. <https://doi.org/10.32836/2310-9653-2021-2.8>